

Nr 233.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt överassistenten å övergångsstat vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet E. I. Haglund; given Stockholms slott den 9 mars 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO,
ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet fråga om pension åt överassistenten å övergångsstat vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet Erik Ivar Haglund samt anför därvid:

Före den 1 november 1932 handhades den försöksverksamhet på mejeriområdet, som bedrivs av centralanstalten för försöksväsendet på jord-

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 233.

bruksområdet, av en underavdelning under anstaltens avdelning för husdjursskötsel och mejerihantering. För den närmaste ledningen av mejeriförsöken var i anstaltens stat uppförd en befattning såsom överassistent (lönegraden B 26), vilken befattning från och med den 1 januari 1914 innehafvs av Haglund. Efter beslut av 1931 och 1932 års riksdagar har centralanstaltens försöksverksamhet på mejeriområdet från och med den 1 november 1932 organiserats såsom en självständig försöksavdelning under en särskild avdelningsföreståndare. I samband härmed har den av Haglund innehavda befattningen uppförts å övergångsstat med skyldighet för Haglund att tjänstgöra vid mejeriförsöken. Den 14 oktober 1932 utnämnde Kungl. Maj:t annan person än Haglund att vara föreståndare för den nya mejeriavdelningen.

Haglund har nu hos Kungl. Maj:t anhållit om rätt att komma i åtnjutande av pension vid avgång från befattningen före uppnådd pensionsålder.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Haglund är född den 12 februari 1878,

att han inträdde i statens tjänst den 1 maj 1913, då han vann anställning såsom extra ordinarie assistent vid centralanstalten,

att han utnämndes till överassistent vid anstalten från och med den 1 januari 1914,

samt att han på egen ansökning genom beslut av Kungl. Maj:t den 14 oktober 1932 erhållit tjänstledighet från sin befattning från och med den 1 november 1932 för enskilda angelägenheter (tjänstgöring i enskild anställning) samt därefter varit och fortfarande är tjänstledig; den senast beviljade tjänstledigheten utlöper den 31 oktober 1934.

Till stöd för sin ansökning om pension har *Haglund* anfört bland annat följande:

Efter genomförda förändringar vid centralanstalten synes det mig vara tveksamt, om staten i fortsättningen kan hava nämnvärd användning för mina arbetskrafter. Vid sådant förhållande har jag ansett mig böra överväga, huruvida jag icke hellre borde taga avsked från min befattning i statstjänst för att i annan sysselsättning kunna på ett mera verkligt sätt fortsätta mitt arbete inom mejerihanteringen. Denna fråga innefattar emellertid för mig jämväl viktiga ekonomiska problem därigenom, att den statspension, som jag vid kvarstående i statstjänst skulle hava att emotse efter uppnådd pensionsålder, för mig är av utomordentlig betydelse för tryggande av min ålderdom. Jag hyser emellertid den förhoppningen, att pension av statsmedel i någon form skall kunna tillerkännas mig vid min eventuellt förestående avgång ur statstjänst. Jag grundar denna förhoppning dels därpå, att jag under snart 19 år uppehållit ordinarie statstjänst, och dels på den omständigheten, att såsom förut sagts det torde bliva förenat med svårigheter för staten att framdeles bereda mig lämplig sysselsättning.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har med överlämnande av Haglunds ansökning yttrat bland annat följande:

De lokalutrymmen och resurser i övrigt, som för närvarande stå till förfogande för centralanstaltens mejeriförsök, äro så begränsade, att det enligt styrelsens uppfattning i nuvarande läge knappast är möjligt att åt Haglund anvisa lämplig sysselsättning. Men även om förhållandena i detta avseende i en framtid skulle komma att visa sig gynnsammare, är styrelsen tveksam, huruvida staten lämpligen bör i avvaktan därpå uppställa alltför svåra hinder för Haglunds övergående i annan tjänst. Efter vad som förevarit i detta ärende finner styrelsen det vara förklarligt, om Haglund skulle gripas av en viss misstämning vid tanken på att i fortsättningen tjänstgöra vid de statliga mejeriförsöken i en mera underordnad ställning än tidigare. Styrelsen finner det därför ur statsnyttans synpunkt vara fördelaktigast, att staten i någon form medverkar till beredande av tjänstepension åt Haglund med samtidig inbesparing av det större belopp, som eljest skulle behöva utgå som lön åt honom.

I detta sammanhang vill styrelsen framhålla, att Haglund under icke mindre än 19 år varit anställd i centralanstaltens tjänst och att han under denna tid utfört ett synnerligen samvetsgrant och plikttroget arbete. Då han därtill under hela tjänstetiden som ordinarie erlagt pensionsavgifter, finner styrelsen det icke tillfredsställande om han, därest han nu till följd av de genom centralanstaltens omorganisation uppkomna ändrade förhållandena skulle anse sig böra taga avsked ur statstjänst, i pensionshänseende lämnas utan vederlag för den tid han sålunda tjänat staten.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört följande:

Av handlingarna framgår, att sökanden är född den 12 februari 1878, varför han samma dag år 1943 uppnår den ålder av 65 år, då skyldighet för honom inträder att avgå från tjänsten. Endast i händelse sökanden erhåller avsked med sagda dag eller senare, blir han berättigad att erhålla pension enligt civila pensionslagens bestämmelser. Han synes för närvarande kunna åberopa 19 för pension beräkneliga tjänstår. Därest han erhåller tjänstledighet för enskilda angelägenheter intill den 12 februari 1943 kommer han alltså att vid avgången bli berättigad till avkortad pension, motsvarande $\frac{19}{25}$ av pensionsunderlaget, som för honom utgör 5,724 kronor. Pensionen skulle under den angivna förutsättningen komma att utgöra 4,356 kronor årligen.

Emellertid önskar sökanden redan nu avgå från den av honom innehavda tjänsten och att i sådant sammanhang pension varder honom beviljad. I anledning härav vill statskontoret till en början framhålla, att en dylik pension, om den beviljades, givetvis icke kan tänkas utgå från tidigare tidpunkt än den, då sökanden uppnår den föreskrivna avgångsåldern av 65 år. Statskontoret tillåter sig vidare erinra, att 1930 års pensions-sakkunniga i sitt betänkande med förslag till civilt tjänstepensionsreglemente ifrågasatt införande av uppskjuten livränta att utgå till tjänsteman, som avgår ur statens tjänst utan rätt att komma i åtnjutande av pension enligt sagda reglemente. Beloppet av denna livränta skulle enligt försäkringsteknisk beräkning svara mot den intjänta pensionen. Då emellertid berörda förslag ännu icke varit föremål för slutlig behandling av Kungl. Maj:t och än mindre förelagts riksdagen, torde av detsamma icke kunna hämtas något stöd för den nu föreliggande ansökningsen. Uppenbarligen skulle däremot ett bifall till densamma stå i strid mot principerna i den nu gällande pensionslagen. Vid sådant förhållande, och då

några statliga synpunkter icke kunna anses tala för ett beslut i ansökningens riktning, får statskontoret hemställa, att ansökningen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Såväl centralanstaltens styrelse som statskontoret hava därefter avgivit förnyade utlåtanden i ärendet och därvid i stort sett vidhållit sina tidigare intagna ståndpunkter. *Centralanstaltens styrelse* har i sitt senare utlåtande framhållit, bland annat, att det syntes vara ur statlig synpunkt jämförelsevis starka skäl som talade för att staten på något sätt medverkade till att denna pensionsfråga bleve ordnad. På grund av omorganisationen av centralanstaltens mejeriavdelning vore den av Haglund innehavda överassistentbefattningen uppförd på övergångsstat, och med Haglunds avgång komme befattningen att indragas. Haglund kunde icke ersätta någon av de befattningshavare, som enligt personalstaten för den omorganiserade mejeriavdelningen skulle sortera under avdelningens föreståndare. Haglund måste sålunda betraktas såsom övertalig. Härtill komme, att det i nuvarande läge knappast vore möjligt att bereda Haglund lämplig sysselsättning vid de statliga mejeriförsöken. Härav följde, att om Haglund skulle bibehållas vid sin tjänst, han skulle komma att uppbära lön utan motsvarande arbetsprestation.

Utlåtande i ärendet har vidare avgivits av styrelsen över civilstatens änke- och pupillkassa, som yttrat sig i fråga om Haglunds familjepensionsrätt vid eventuell avgång ur statstjänst före uppnådd pensionsålder.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att den av Haglund innehavda befattningen såsom överassistent vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet numera är uppförd å övergångsstat samt att anstalten för närvarande och sannolikt för framtiden saknar möjlighet att tillgodogöra sig Haglunds arbetskraft på ett sätt, vilket kan svara mot den löneutgift, som hans återinträde i tjänstgöring och fortsatta utövande av sin befattning skulle medföra för statsverket. Vid sådant förhållande synes det ligga i statens ekonomiska intresse att genom medgivande av viss pensionsrätt för Haglund vid avgång före uppnådd pensionsålder underlätta den övergång till anställning i enskild tjänst, som av honom åsyftas.

Ett beslut om rätt för Haglund att vid uppnådd pensionsålder komma i åtnjutande av pension till det belopp, som motsvarar det av honom nu intjänade antalet tjänstår, lärer emellertid såväl av principiella skäl som med hänsyn till konsekvenserna icke böra ifrågakomma. Ej heller bör Haglund lämpligen erhålla fortsatt tjänstledighet för enskilda angelägenheter. En lösning av frågan synes därför få sökas på annan väg. I sådant avseende må uppmärksammas, att enligt det förslag till civilt tjänstepensionsreglemente, som framlagts för riksdagen, tjänsteman, vilken före uppnådd pensionsålder lämnar sin befattning i statens tjänst, skulle tillförsäkras rätt till s. k. uppskjuten livränta. Denna förmån skulle avvägas på sådant sätt, att den efter försäkringsteknisk beräkning svarar mot

den intjänta pensionen, dock att reduktion av beloppet verkställes efter vissa regler, därest antalet tjänstår vid avgången understiger 30. En pension beräknad i huvudsak enligt de regler, som skulle komma att gälla beträffande nämnda förmån, synes mig lämpligen kunna tillerkännas Haglund, därest han avgår från sin statstjänst. För en tillämpning av dessa regler redan före civila tjänstepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1935 talar i detta fall den omständigheten att, såsom förut framhållits, Haglunds tjänst är avsedd att vid hans avgång indragas och alltså att betrakta såsom övertalig. Några icke önskvärda konsekvenser av ett beslut av föreslagen innebörd torde sålunda icke vara att befara.

Jag har låtit med anlitande av försäkringsteknisk sakkunskap uträkna det belopp, som med hittills intjänt pension skulle vid avgång tillkomma Haglund enligt beräkningsgrunder, valda i anslutning till de i 1930 års pensionsakkunnigas betänkande givna beräkningsexemplen angående uppskjuten livränta, dock med tillämpning av en räntefot av 4 procent i stället för den i betänkandet använda räntefoten $4\frac{1}{2}$ procent. I syfte att förenkla beräkningen har härvid för den korta tid, varunder Haglund innehåft extra ordinarie anställning, räknats med samma pensionsunderlag, som gäller för överassistentbefattningen. Pensionsförmånen skulle enligt de tillämpade grunderna komma att uppgå till 3,624 kronor för år. Denna pension bör tillkomma Haglund från och med uppnådd 65 års ålder. Pensionen synes böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Såsom villkor för den tillstyrkta pensionsförmånens åtnjutande lärers böra föreskrivas, att Haglund senast med den 1 november 1934 — då hans nuvarande tjänstledighet utlöper — avgår från sin statstjänst.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att överassistenten å övergångsstat vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet Erik Ivar Haglund må, därest han senast med den 1 november 1934 avgår från sin befattning, från och med uppnådd 65 års ålder under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3,624 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställda förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

John O. Karlsson.